

MAJ 2021

NÅR DEN EUROPÆISKE MENNESKERETTIGHEDSDOMSTOL AFSIGER EN DOM

Medlemmer af Europarådet er forpligtet til at reagere, når Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol dømmer dem for at krænke borgeres rettigheder. Det kan både ske ved individuelle tiltag, der forbedrer situationen for den enkelte klager, og generelle tiltag, der sikrer, at ingen andre udsættes for den samme krænkelse. Medlemsstaterne er også forpligtet til at sikre, at deres lovgivning i øvrigt lever op til domstolens fortolkning af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention – også når fortolkningen baserer sig på domme mod andre lande.

Stater er forpligtet til at rette sig efter Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols endelige dom i enhver sag, som de er part i. Alle endelige domme sendes til Europarådets Ministerkomité, som overvåger og følger op på, om staterne har rettet sig efter dommene.

Dømmes en af Europarådets medlemsstater for at have overtrådt Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, har staten således en retlig forpligtelse til at bringe krænkelsen til ophør. Desuden skal staten råde bod på krænkelsens konsekvenser. Det skal ske på en sådan måde, at staten i videst mulige omfang genopretter forholdene, som de var forud for krænkelsen. Der tales i den forbindelse om både individuelle og generelle tiltag.

INDIVIDUELLE TILTAG

Individuelle tiltag handler om, at personen, som sagen handler om (klageren), så vidt muligt bringes i en situation svarende til den, som personen befandt sig i forud for krænkelsen. For eksempel skal en straffesag

mod klageren genoptages, hvis sagen er afgjort i strid med konventionen. I andre tilfælde kan staten være forpligtet til at imødekomme en anmodning fra klageren som for eksempel en ansøgning om familiesammenføring.

Domstolen kan også fastsætte en passende erstatning, som staten skal betale.

GENERELLE TILTAG

Generelle tiltag skal forhindre, at lignende krænkelse sker i fremtiden, eller bringe igangværende krænkelse mod andre personer end klageren til ophør. For eksempel kan der være tale om lovændringer eller ændringer af en bekendtgørelse. Det kan også være offentlige myndigheder eller domstolene, der skal ændre praksis.

Menneskerettighedsdomstolen anerkender i den forbindelse et princip om retssikkerhed, som betyder, at en dom som udgangspunkt alene får betydning for igangværende eller fremtidige sager.

MINISTERKOMITÉENS OPFØLGNING

Europarådets Ministerkomité følger op på, om en stat har betalt en eventuel erstatning og iværksat de nødvendige tiltag. Hvis det er tilfældet, lukker komitéen sagen.

Ministerkomitéen accepterede eksempelvis i 2018, at Danmark i sagen 'Biao mod Danmark' – om en ulovlig regel om familiesammenføring – havde foretaget tilstrækkelige generelle tiltag ved at ændre

HVORNÅR ER EN DOM FRA DOMSTOLEN ENDELIG?

En dom får først retsvirkning, når den er endelig. Domme fra et kammer bliver endelig på det første af følgende tre tidspunkter:

- 1) Efter tre måneder fra afsigelsen af dommen, hvis ingen af parterne har anmodet om henvisning til Storkammeret.
- 2) Hvis begge parter erklærer, at de ikke vil anmode om henvisning til Storkammeret.
- 3) Hvis Storkammerets udvalg afviser at behandle sagen.

En dom fra Storkammeret er endelig, når den er afsagt. Dette er tilfældet, uanset om et kammer først har afsagt dom, eller om det alene er Storkammeret, der har afsagt dom i sagen.

lovgivningen, så fremtidige krænkelse blev undgået.

OPFØLGNING PÅ DOMME MOD ET ANDET LAND

Europarådets medlemsstater er ikke direkte forpligtet af domme, som handler om andre lande. Stater skal dog overholde konventionen, som den fortolkes af Menneskerettighedsdomstolen. Dette gælder også, når fortolkningen baserer sig på domme, som handler om andre lande. Danmark justerer således løbende dansk lovgivning og praksis for at efterleve domme fra Menneskerettighedsdomstolen, der har betydning for Danmark – fx i disse to sager:

I 'Paposhvili mod Belgien' fra 2016 blev Belgien dømt for at krænke konventionens forbud mod tortur og umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf ved at udsende en alvorligt syg mand til Georgien. Efterfølgende justerede Danmark sin praksis for meddelelse af humanitær opholdstilladelse.

I 'Marper mod Storbritannien' fra 2008 blev Storbritannien dømt for at krænke retten til respekt for privatlivet ved generelt og tidsubegrænset at opbevare en række biometriske oplysninger, som var blevet indhentet ved mistanke om et strafbart forhold og efterfølgende lagt i et register. Efterfølgende justerede Danmark reglerne for, hvor længe politiet kan gemme DNA-profiler.